

Añ-düşünjä açylan penjire

Category: Filosofiýa, Kitapcy, Psihologiya, Publisistika, Romanlar
написано kitapcy | 26 января, 2025

Añ-düşünjä açylan penjire AÑ-DÜŞÜNJÄ AÇYLAN PENJIRE...

kitapcy.ru

«Şeý diýdi...», «Ol aýtdy...»

Şulardan başga «ýazma» meselesinde baha berip bilyän zadymyz ýok.

Düşünje göýdükliginiň «çölünde» gezip ýörüs, bir damja suwa zar ýagdaýa düşdük we “oasis” halamzok!

Gynansak-da, hiç zadyň öňüni-yzyny «görjek» bolmaýan, kemçiligi hemiše «başgalardan» gözleýän şowakörlük bar garşymyzda. Meselem, telperlik Alew Alatlynyň ýazan zatlaryna baha bererden ejiz gelýär, şoň üçinem ony okaýan ýok!

Ýogsam bolmasa, «dogurmak», döretmek janyňy öldüm-öldüme getiryän ne agyr müddet...

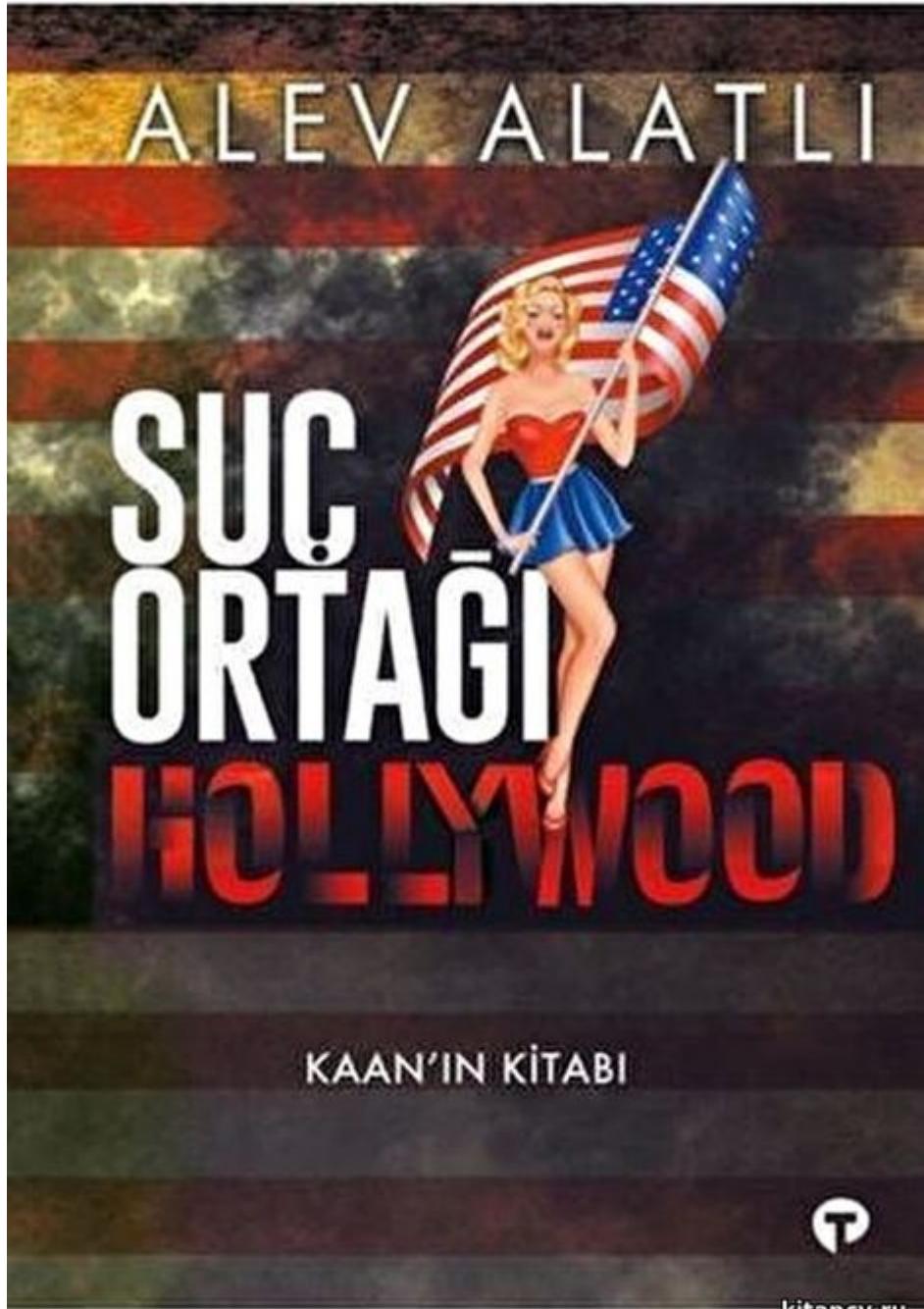
Özüniň we ýurdunyň hakykatyny gözleýän Alatly ýazmanka gaty kän zat «toplady»:

Ýakyn Gündogar Tehniki uniwersitetinde ykdysadyýet ugrundan okady...

Wanderbilt uniwersitetinde ösüş ykdysadyýetinden we ekonometriýadan masterlik işini gorady.

«Ivy League»-niň düzümindäki «Dartmouth College»-de filosofiýadan we teologiýadan doktorlyk dissertasiýasyny gorady.

ABŞ-da mugallymlyk etdi. Ylahyýet we medeniýet boýunça has köp iş geçirdi. «Çepçi 68» nesliniň hereketlerine gatnaşdy.

Türkiýä gaýdyp gelip, Stambul uniwersitetiniň Ykdysadyýet fakultetinde we Döwlet Meýilnamalaşdyryş gullugynda işledi. Kairde dini ugurdan iş geçirdi.

ABŞ-da bu gezek Kaliforniya unieersitetinde psihodilbilimi - diliň psihologiyasy boýunça ylmy işleri geçirdi. Berkli uniwersitetiniň maksatnamalaryny taýýarlamaga gatnaşdy. «Cumhuriyet» gazetinde işledi.

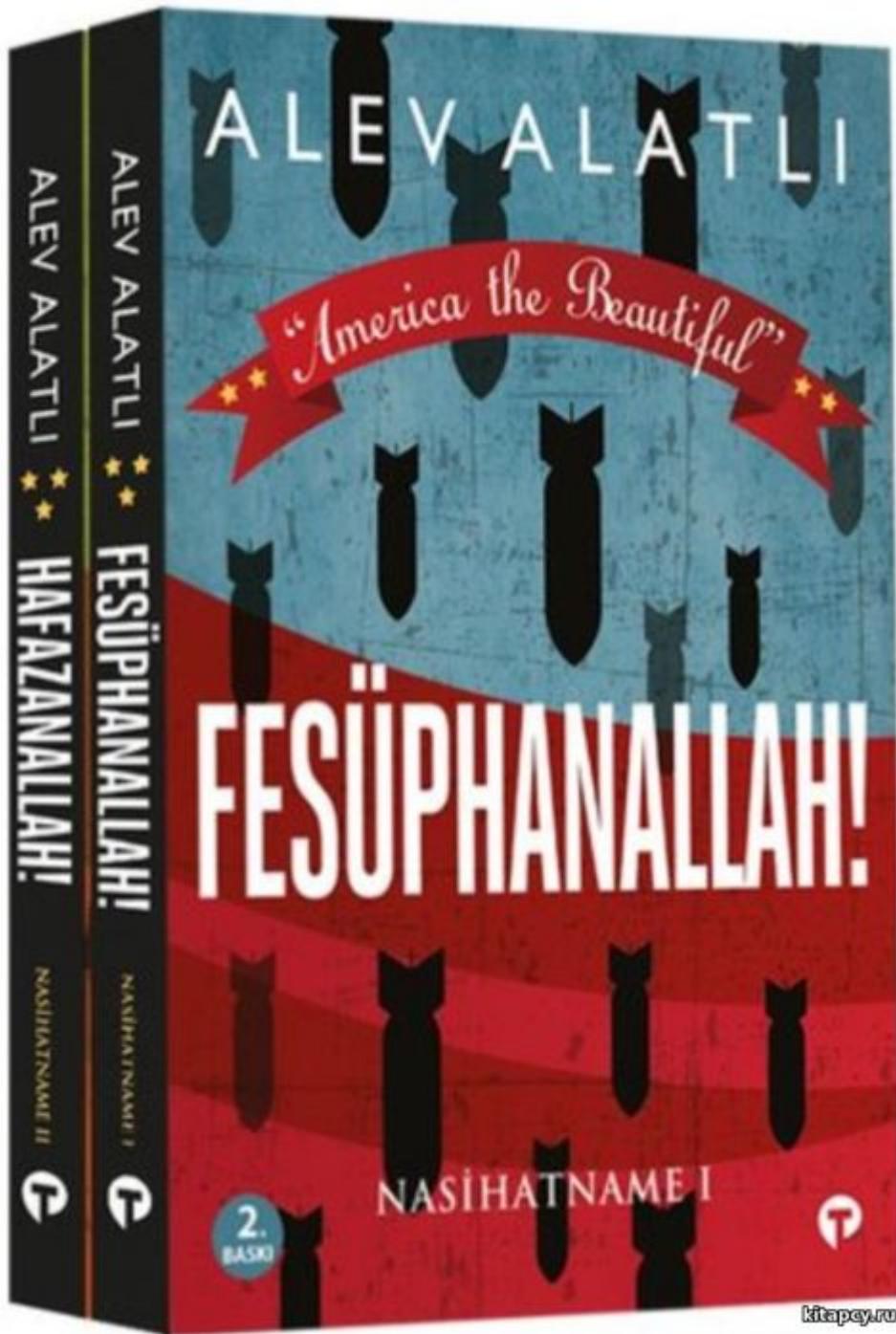
Çepçi intellektuallaryň guran Türk ýazyjylaryň kooperatiwiniň (YAZKO) başlygynyň orunbasary bolup işledi we ş.m. Soňra tejribesini, bilyän zatlaryny ýurduna bermegi borç bildi.

* * *

Pikiri, wyždany azat Alew Alatly başdan geçirýän «guraklyk» döwrümiziň öndümlı ýazyjysy boldy.

Eserlerinde ilkinji nobatda ullakan ýalan-ýaşryklar bilen saýrylaşdyrylan çepçileriň we sagçylaryň ýurtdan üzneligine üns berdi. Günbatarlylaşma ýkgyn etme meýlini aradan aýyrmak isledi, hakykatçy ýerliliğiň arkasynda durdy ýurduň ötüşen jemgyyetçilik problemalaryna, şirmaýy diňden däl-de, içerden, hakyky analize girişdi...

«0 taýda kim bar?» (“Or’da Kimse Var mı?”) tapgyrynyň birinji kitabyny 1992-nji ýylда ýazdy: “Viva La Muerte”...

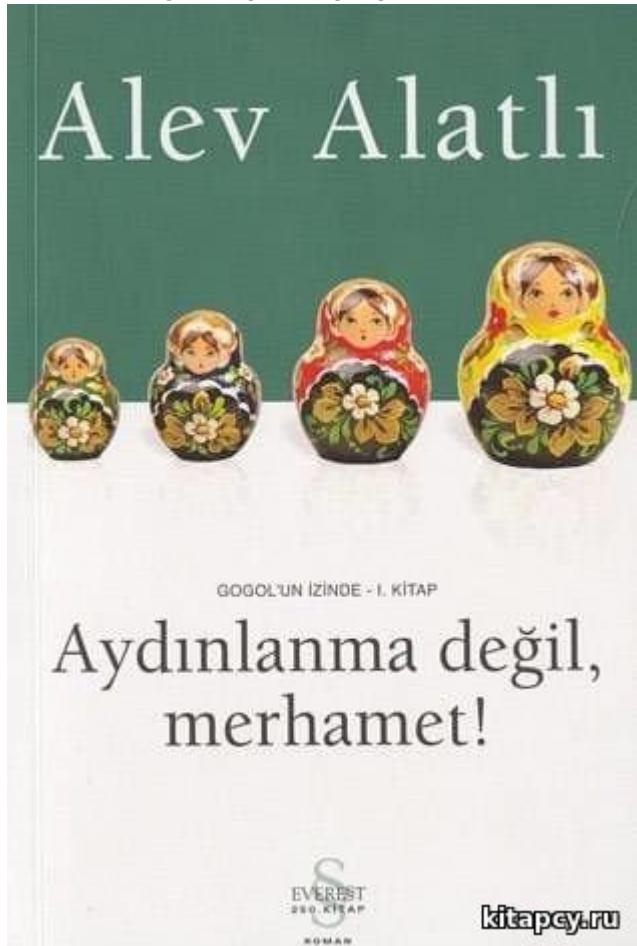
Onda ispan faşistleriniň graždanlyk uruşynda ölümi götergileýän sözünden ýola çykyp, «amanat kelle» çepçi populizmiň görkezmeliк nekrofiliýa (ölisöýüjilik) namalaryny tankyt etdi. (Özem bu, 1986-njy ýylda ýazan «Intelлектual despotizmi» ("Aydın Despotizmi") ylmy işiniň çeper edebiyata öwrülen görnüşidi).

Alatly 1993-nji ýylda tapgyryň üçünji kitabyны yazdy: «Walla, gurda iýdirdiň meni» («Valla Kurda Yedirdin Beni»)... Ol bu kitapda syýasy kürtçülük gatnaşygynyň üstünde durup geçdi. Çepçi lýumpen kürtçüligiň üstünden «arada galmagy» gürrüň berdi. «Bizi terror däl, jelepçilik dargadar».

Tapgyryň dördünji kitaby O.K.Musti. Türkiyäniň soňy» («O.K.Musti, Türkiye Tamamdır»)... Nasional-idealist (ülküji) hereketiň nireden nirä gelip ýetendigini ýazdy.

Tapgyryň soňky romanyny birnäçe ýylyny geçirip 2013-nji ýylда ýazdy: «Ak türkler öýkeledi» («Beyaz Türkler Küstü»).

Kimlere onuň stili gödegrägem ýaly bolup biler, çünki «urup» öwretmäge synanyşýar!

* * *

Galamy açar Alatly gutarmaýan energiyasy bilen problemalaryň sakasy bolan her «gapyny» açmak isledi:

Iki kitaplyk «Şrýodingeriň pişigi» («Garabasma» we «Düýş») «Schrödinger'in Kedisi» / “Kabus” ve “Rüya”) romanlarynda «Täze dünýä düzgün tarykatyna» ýeñilen Türkiyäni suratlandyrды...

Üç kitaplyk «Aýdyňlanma däl, merhemet» (“Aydınlanma Değil Merhamet”), «Dünýä nobaty» (“Dünya Nöbeti”), «Eý uhnäm! Eý uhnäm!» (“Eyy Uhnem! Eyy Uhnem!”) eserleri bilen Russiyanyň we Türkiyäniň Günbatarlylaşma ýaly problemalarynyň üstünde durýan «Gogolyň yzynda» («Gogol'un İzinde») kitaplaryny ýazdy. Alatly

ýewraziýaçydy...

Dört tomluk «Günbatary ugrukdyran ýazgylar» ("Batı'ya Yön Veren Metinler"), baş tomluk («Bizi ugrukdyran ýazgylar» ("Bize Yön Veren Metinler") tapgyrlary okuw gollanmasy hökmünde peýdalanmaga mynasyp...

Haýsy eserini ýatladaýyn. "Fesüphanallah", "Hafazanallah", «Takdyra garşy çykma AŞ» ("Kadere Karşı Koyma AŞ") kitaplary hakda öñ aýdyp geçipdim. Dumly-duşdan üstüme paýyş söz ýagdyrdylar. Aslynda düşünmänem duramok:

But döwüji Alatly «Öwrenme endigimizi üýtgetmek hijem aňsat bolmaýar. Şahsy göz ýetirmeler şu günden ertire bolýan zat däl. Sistemalaşdyrylan maglumaty gylçygyn dan aýyrmak sabyr-takat, hakykata gowuşmak batyrgaýlyk we wagt talap edýär» diýip ýazdy... «Bu jemgyýet bilyän adamy hökmany suratda haksyzlyga uçradýar. Çünkü bilmek borçlandyrýar, «aňlamaga» mejbür edýär. Jahyl rehim etme duýgusyny oýandyryrar. Ýykgyńçylygy bagışlanýar. Bu bolsa olaryň artykmaçlygydyr...»

Ýazgymyň mazmuny şudur:

Alew Alatlynyň barmagyna däl-de, barmagynyň görkezýän ugruna serediň! Eger «kör» bolup galasyňyz gelmeýän bolsa...
Soner ÝALÇYN.

«SÖZCÜ» gazeti, 06.02.2024 ý. Publisistika